

Analiza gorskih nesreč in posredovanj GRS v letu 1988

Skupaj je bilo v letu 1988 zabeleženo na območju Slovenije 73 gorskih nesreč, od tega 47 planinskih, 10 alpinističnih, 8 na turnem smučanju in 8 nesreč druge narave. V navedenih nesrečah je bilo tako ali drugače prizadetih 89 oseb, in sicer 24 mrtvih, 31 huje poškodovanih, 22 oseb laže poškodovanih, 4 osebe so obobile, 8 oseb je bilo nepoškodovanih, vendar so bile zaradi utrujenosti nesposobne za samostojno gibanje v gorskem svetu. V 19 iskalnih oziroma poizvedovalnih akcijah je šlo za 23 oseb, ki niso bile poškodovane, le v enem primeru pa morebitne posledice niso znane.

Statistične primerjave

Na prvi pogled ni bistvenega odstopanja glede na prejšnja obdobja, saj sta bili v primerjavi z letom 1987 le dve posredovanji več. Vendar pa je struktura nesreč znotraj tega števila drugačna. V minulem letu je znatno več nesreč, ki so posledica planinske dejavnosti, in sicer kar za 12 odstotkov več. Še mnogo bolj je negativen primerjalni podatek smrtno ponesrečenih. V letu 1988 je od skupnega števila 24 kar 22 ali 91,7 odstotka smrtnih primerov zaradi planinske dejavnosti, leto poprej pa na primer le 52 odstotkov.

Največ nesreč se je zgodilo v Julijski Alpah, in sicer 41 ali 56,2 odstotka, sledijo Kamniško-Savinjske Alpe z 21 nesrečami ali 28,8 odstotka, Karavanke 5 nesreč ali 6,8 odstotka in predgorje 6 nesreč ali 8,2 odstotka.

Največ nesreč se je pripetilo v mesecu juliju (19), nato sledijo avgust (9), september (8), junij (7), marec (6), januar, maj in november (po 4), februar, oktober in december (po 3) in april (2 nesreči).

Glede na navedene nesreče je bilo izvedenih 72 reševalnih, poleg tega pa še 19 iskalnih oziroma poizvedovalnih akcij, skupaj torej 91 intervencij GRS v gorah in predgorju. Od skupnega števila intervencij je bilo v 59 primerih (64,8 %) izvedeno klasično reševanje, v 32 primerih (35,2 %) pa v kombinaciji oziroma sodelovanju s helikopterjem (LEM). V vseh akcijah je bilo za reševanje angažiranih 959 reševalcev, od tega 779 članov in pripravnikov GRS in 32 zdravnikov GRS, 75 članov posadk helikopterja (LEM) in 73 drugih. Skupni porabljeni čas za 72 reševalnih akcij znaša 5419 ur (70,3 %) in za 19 iskalnih oziroma poizvedovalnih akcij 2078 ur (29,7 %); skupaj torej znaša porabljeni čas 7497 ur. Povprečno število ur na

eno reševalno akcijo znaša 75,3 ure, na iskalno-poizvedovalno pa 109,4 ure.

Nevarni zdrsi

Zdrs je najpogostejši vzrok za nesrečo; leta 1988 je bilo kar 32 takih primerov (46,5 %), zaradi česar je izgubilo življenje 8 oseb (36 %), 18 oseb je bilo huje in 6 laže poškodovanih. Do zdrsja je prišlo v 25 primerih pri sestopu, v 7 primerih pri vzponu, za en primer pa se ne ve. V 29 primerih je šlo za skupine oziroma naveze in v 4 primerih za samohodce.

Veliko je bilo že napisanega, zakaj se zdrs tako pogosto pojavlja kot posreden ali neposreden vzrok za nesreče v gorah, pa tudi kaj je potrebno storiti in upoštevati glede varnosti, da bi se izognili tej nevarnosti. Vse, kar je bilo napisanega, je še vedno zelo aktualno in vedno znova je treba poudarjati upoštevanje osnovnih pravil hoje v gorskem svetu, ki mora biti tudi prilagojena trenutnim razmeram ob pravilni izbiri in uporabi osebne opreme in tehničnih pripomočkov, ki so v neposredni zvezi z varno hojo v hribovitem svetu.

V minulem letu je bilo zaradi zdrsja nekaj zelo hudih nesreč, ki so se zgodile in so posledica nepravilnih ukrepov posrednih in neposrednih udeležencev. V prvem primeru so neposredni udeleženci slabo zavarovali ponesrečenca, kar je povzročilo ponovno nesrečo in se je končala s smrtnim izidom. V drugem primeru, ki sicer ni v sklopu te analize, ker se je pripetil v zamejstvu, je pa žal plod naše planinske organizacije, sta slaba in neprimerna organizacija in vodenje ture pripeljala udeležence v položaj, ki se je zelo tragično končal. O navedenem primeru je bila na pobudo GRS napravljena obsežna analiza in posredovana društvu ter organom PZS.

Vedno več smučarskih nesreč

Tudi pri turnem smučanju se v zadnjih letih pripeti kar precej nesreč; gre za nesreče ali predvsem za nesreče, ki se pripetijo smučarjem zunaj organiziranih-urejenih smučišč in nimajo neposredne povezave s turnim smučanjem v pravem pomenu besede. Takih nesreč je bilo lani 11 ali 15,5 odstotka; štirje smučarji ali 18,2 odstotka so pri tem izgubili življenje, prav toliko je bilo huje, trije pa laže poškodovani.

Na težave, ki nastopajo pri smučanju zunaj organiziranih-urejenih smučišč, opozarjamo vsako leto, vendar ugotavljamo, da so te vrste nesreče v porastu. Da je tako smučanje zahtev-

Delitev nesreč po dejavnosti:

Planinske	47 nesreč – 64,4 %	58 oseb – 65,2 %	od tega 15 mrtvih – 62,5 %
Alpinistične	10 nesreč – 13,6 %	13 oseb – 14,6 %	od tega 4 mrtvi – 16,7 %
Turno smučanje	8 nesreč – 11,0 %	10 oseb – 11,2 %	od tega 3 mrtvi – 12,5 %
SKUPAJ	65 nesreč – 89,0 %	81 oseb – 91,0 %	od tega 22 mrtvih – 91,7 %
DRUGO	8 nesreč – 11,0 %	8 oseb – 9,0 %	od tega 2 mrtva – 8,3 %

nejše in terja od smučarja dodatne spretnosti in znanje, ni potrebno posebej opozarjati, seveda pa ugotavljamo, da je eden od glavnih vzrokov za te nesreče nepoznavanje terena, pogosto tudi slabša vidljivost (megla, mrak), ki pripelje smučarja v brezizhoden položaj in se konča z hudimi posledicami.

Posledica takega stanja so tudi šole smučanja, ki so izključno na urejenih-teptanih smučiščih. Ta smučišča so ne nazadnje tudi ustrezno markirana in opremljena z napisi o stanju na progah. Ko pa smučarji vedé ali nevedé zaidejo s takih smučišč, so prepuščeni sami sebi – z osnovami smučanja in osebnimi izkušnjami, ki so si jih pridobili le na teptanih smučiščih.

Katastrofalne posledice padcev

Vse vrste padci bodisi v steni, na nadelani poti ali pa tudi v brezpotju so tudi dokaj pogosti vzroki za nesreče kot skupni imenovalec za vzrok (razen za zdrs, ki v bistvu tudi povzroči padec in se ugotavlja ločeno). Takih primerov je bilo lani 8 ali 11,2 odstotka. Padci se v večini primerov končajo s hujšimi posledicami. Tudi lani je bilo tako. Od sedmih padcev v steni so bile štiri smrtné žrtve in trije hudo poškodovani alpinisti, le pri padcu na poti pa je ponesrečenec dobil lažje poškodbe.

Za padec v steni so značilni naslednji osnovni vzroki: odlom oprimka in stopa, izpuljenje klina, izguba ravnotežja, padajoče kamenje in drugo. Padci v globino do 40 in do 50 metrov pa tudi več se skoraj vedno končajo z zelo hudimi posledicami. Ne smemo pa podcenjevati padcev, ki se sicer končajo že po nekaj metrih, pa se prav tako slabo končajo. Eden od takih se je pripetil lansko leto v mesecu juliju, ko je solo plezalec zaradi močnega sunka vetra izgubil ravnotežje, padel le pet metrov globoko in si pri tem huje poškodoval hrbtnico, zlomil gleženj, dobil odrgnine in udarce po telesu.

Ob padcu v steni in nasploh v gorah je torej zaradi izjemne različnosti in pogojev izredno težko kaj predvidevati, še posebno zato, ker v tistih nekaj kritičnih trenutkih ni skoraj nobene možnosti popraviti bodisi lastne napake ali spremeniti odločitve za varnejšo varianto. Prav zaradi navedenega je še toliko pomembneje upoštevati pravila plezanja in izkoristiti vse znane tehnične možnosti z upoštevanjem vseh drugih elementov, ki lahko vplivajo na varnejše plezanje in hojo v gorah.

Osebna zaščita je v teh primerih skromna; skoraj nič razen čelade, ki je pomemben element za zaščito glave tudi pri padcih, predvsem pri alpinistih, kjer je tveganje največje. Nedvomno tudi ta zaščitni element ne more preprečiti vedno najhujšega, toda jasno je, da je dobra čelada izredno sredstvo za varovanje glave. Žal moramo ponovno ugotoviti, da plezalci pri športnem plezanju ne uporabljajo čelade iz že znanih vzrokov. Tako beležimo v preteklem letu

spet dva primera z najhujšimi posledicami. Seveda ne trdimo, da bi prizadeta ostala pri življenju, če bi imela na glavi čelado, pa vendar...

Drugačni vzroki nesreč

Od sedmih primerov kapi se jih je šest končalo s smrtnim izidom. Vsi razen v enem primeru so bili starejši planinci, in sicer od 56 do 86 let starosti. V kolikšni meri je tako velikemu številu teh primerov botroval napor in lansko vroče poletje, prepuščam v presojo medicinskim strokovnjakom.

Izčrpanost in podhladitev, ki običajno sledi prve-mu, menda nista prava imenovalca za stanje planinca, ki zaradi slabe kondicijske pripravljenosti ni sposoben sam opraviti sestopa v dolino; potrebna mu je pomoč, v najboljšem primeru samo spremstvo za varovanje in vodenje. Nedvomno je takim ljudem treba pomagati, da ne pride do nesreč z hujšimi posledicami.

Neizkušenost in orientacija se prav tako ponavljata kot vzrok za nastanek nesreče v gorah. Ta dva vzroka sta nedvomno vsaj posredno prisotna tudi pri drugih vzrokih, pa nista posebej poudarjena. V naših gorah so poti razmeroma dobro označene, pa vendar prihaja v zadnjem času vse pogosteje do primerov, ko planinci, predvsem še tuji turisti, zaidejo s poti, in sicer največkrat pri sestopu. Kar nekaj primerov v lanski sezoni (planina Golubar-Velikí graben, zakonca Eborn) kaže na to, da je treba sestop prav tako dobro označiti kot vzpon. Tudi poti, ki niso več v rabi in jih ne vzdržujejo in ne markirajo ter so opuščene in tako tudi nevarne, je nujno ne samo zbrisati s planinskih kart, pač pa bo tudi v naravi treba narediti nekaj; ali taka križišča opremiti z ustreznimi napisi ali pa jih kako drugače zabrisati.

Poizvedovalne in iskalne akcije izvirajo predvsem iz malomarnosti planincev, ki ne upoštevajo osnovnih pravil, precenjujejo lastne sposobnosti, nimajo dovolj znanja, ne upoštevajo pravil vpisovanja smeri pohoda v vpisne knjige v planinskih postojankah in na vrhovih ter drugo. Eden izmed takih primerov je že omenjeni zakonski par, za katerega so reševalci iz Bovca sprožili kar pet iskalnih akcij in porabili za to 669 ur. Na take primere bi morali opozoriti vse hotele v podnožju gora, da tujim turistom dajo oziroma posredujejo ustrezne informacije.

Poročilo ne zajema podatkov o smučarskih nesrečah na organiziranih smučiščih.

To so povzetki iz analize in poročil o gorskih nesrečah v preteklem letu in intervencijah naše službe, ki naj bi koristili širšemu krogu predvsem v preventivne namene.

Delovna skupina GRS,
za analizo gorskih nesreč
Vodja:
Marjan Salberger, i. r.

Gorske nesreče 1988

Zap. št.	Besedilo	Reševal. akc. GRS	%	Število nesreč	%	Število oseb	%	Od števila oseb						
								poškodovanih	izčrpanih	obolelih	ni znano	nepoškodovanih	mrtvih	%
1.	Reševalne akcije	72	79,1	73		89	79,5	53	8	4	0	–	24	100
2.	Iskalne – poizved.	19	20,9	2		23	20,5	–	–	–	1	22	–	
	SKUPAJ	91	100	75	100	112	100	53	8	4	1	22	24	100
						100		47,4	7,1	3,6	0,9	19,6	21,4	100
	Od tega alpinističnih	10	10,9	10	13,3	15	13,4	4	5	–	–	2	4	
						100		26,7	33,2			13,4	26,7	100

Zap. št.	Pogorje	%	Planinske		Alpinistične		Turno smučanje		Drugo		Skupaj		Mrtvih		%	Iskalne poizved. akc.	
			oseb	nesreč	oseb	nesreč	oseb	nesreč	oseb	nesreč	oseb	nesreč	moški	ženske		oseb	nesreč
1.	Julijske	56,2	27	26	9	6	8	6	3	3	47	41	10	2	50,0	20	10
2.	Kamniške	28,8	27	17	3	3	–	–	1	1	31	21	5	2	29,2	–	–
3.	Karavanke	6,8	2	2	–	–	1	1	2	2	5	5	1	1	8,3	1	1
4.	Predgorje	8,2	2	2	1	1	1	1	2	2	6	6	3	–	12,5	5	8
	SKUPAJ	100	58	47	13	10	10	8	8	8	89	73	19	5	100	26	19
			65,2	64,4	14,6	13,6	11,2	11,0	9,0	11,0	100	100					
	Od tega mrtvih		15		4		3		2		24		24			–	–
			62,5		16,7		12,5		8,3		100						

Vzroki za nesreče 1988

Tek. št.	VZROKI	Skupaj primerov	%	%	Vrsta poškodb					V sestopu	V vzponu	Drugo	Skupina, naveza	Samohodnik
					smrtne	težje	lažje	bolezen	nepošk.					
1.	Zdrsi	32	45,1	36,0	8	18	6	-	-	25	7	1	29	4
2.	Padec v steni	7	9,8	18,2	4	3	-	-	-	1	5	1	7	-
3.	Padec na poti	1	1,4	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-
4.	Turno smučanje	11	15,5	18,2	4	4	3	-	-	10	1	-	9	2
5.	Padajoče kamenje	1	1,4	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-
6.	Napor - kap	7	9,8	26,7	6	1	-	-	-	2	4	-	5	1
7.	Strela	1	1,4	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-
8.	Podhladitev - izčrpanost	8	11,3	-	-	-	8	-	-	3	5	-	6	2
9.	Neizkušenost - orientacija	3	4,2	-	-	-	3	-	-	3	-	-	3	-
	SKUPAJ planinstvo	71	100	100	22	28	21	-	-	45	23	3	62	9
		100 %			31,0	39,4	29,6	-	-	63,4	32,4	4,2	87,3	12,7
10.	Drugi vzroki	14	77,8	50	1	3	10	-	-	-	-	14	12	2
11.	Bolezen	3	16,7	-	-	-	-	3	-	-	-	3	3	-
12.	Samomori	1	5,5	50	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	SKUPAJ 10-12	18	100	100	2	3	10	3	-	-	-	18	15	3
	VSE SKUPAJ	100	100	100	11,0	16,7	55,6	16,7	-	-	-	100	83,3	16,7
		89			24	31	31	3	-	45	23	21	77	12
		100			27,0	34,8	34,8	3,4	-	50,6	25,8	23,6	86,5	13,5

Ponesrečenci po starostnih skupinah in spolu 1988

Starostne skupine	Poškodovanih oseb				Mrtvih				Skupaj			
	moški	ženske	skupaj	%	moški	ženske	skupaj	%	moški	ženske	skupaj	%
Do 10 l.	–	2	2	3,1	–	–	–	–	–	2	2	2,2
Od 11 do 20 l.	4	5	9	13,9	4	1	5	20,7	8	6	14	15,7
Od 21 do 30 l.	7	1	8	12,4	4	–	4	16,7	11	1	12	13,5
Od 31 do 40 l.	8	12	20	30,8	3	1	4	16,7	11	13	24	27,0
Od 41 do 50 l.	9	4	13	20,0	3	–	3	12,5	12	4	16	18,0
Od 51 do 60 l.	2	5	7	10,6	2	2	4	16,7	4	7	11	12,4
Od 61 do 70 l.	2	1	3	4,6	3	–	3	12,5	5	1	6	6,7
Od 71 do 80 l.	3	–	3	4,6	–	–	–	–	3	–	3	3,4
Nad 80 l.	–	–	–	–	–	1	1	4,2	–	1	1	1,1
SKUPAJ	35	30	65	100	19	5	24	100	54	35	89	100
	53,8	46,2	100 %		79,2	20,8	100 %		60,7	39,3	100 %	

Struktura ponesrečencev – državljanstvo 1988

Država	Poškodovanih oseb				Mrtvih				Skupaj			
	moški	ženske	skupaj	%	moški	ženske	skupaj	%	moški	ženske	skupaj	%
Jugoslavija	23	22	45	69,2	14	4	18	75,0	37	26	63	70,8
Avstrija	2	1	3	4,6	1	–	1	4,2	3	1	4	4,5
Belgija	1	–	1	1,6	2	–	2	8,4	3	–	3	3,4
Canada	1	–	1	1,6	–	–	–	–	1	–	1	1,1
Anglija	2	3	5	7,6	2	1	3	12,4	4	4	8	9,0
Italija	2	–	2	3,1	–	–	–	–	2	–	2	2,2
ZRN	2	2	4	6,1	–	–	–	–	2	2	4	4,5
Nizozemska	1	–	1	1,6	–	–	–	–	1	–	1	1,1
ČS	1	2	3	4,6	–	–	–	–	1	2	3	3,4
SKUPAJ	35	30	65	100	19	5	24	100	54	35	89	100
YU, od tega druge republike	–	3	3	4,6	1	–	1	4,2	1	3	4	

Mesečna statistika

Tek. št.	Mesec	Reševalnih		Poiz. – iskalnih		Skupaj		Sodelovaje helikopterja		
		akcij	oseb	akcij	oseb	akcij	oseb	reš. akcij	poiz. akcij	skupaj
1.	Januar	4	5	1	1	5	6	1	1	2
2.	Februar	3	3	–	–	3	3	1	–	1
3.	Marec	6	9	1	1	7	10	5	–	5
4.	April	2	2	1	–	3	2	–	–	–
5.	Maj	4	13	2	1	6	14	1	1	2
6.	Junij	7	9	5	2	12	11	3	–	3
7.	Julij	19	21	–	–	19	21	8	–	8
8.	Avgust	9	9	2	2	11	11	6	1	7
9.	September	8	8	3	12	11	20	2	–	2
10.	Oktober	3	3	3	3	6	6	1	–	1
11.	November	4	4	–	–	4	4	1	–	1
12.	December	3	3	1	1	4	4	–	–	–
	SKUPAJ	72	89	19	23	91	112	29	3	32

Transport – izveden način

1. Gorska nosila	29	32,6 %
2. Reševalni sedež	1	1,2 %
3. Akia	12	13,4 %
4. Improvizirana sredstva	11	12,4 %
5. Kombiniran transport	6	6,7 %
6. Helikopter	30	33,7 %
SKUPAJ	89	100 %

Udeležba postaj GRS v reševalnih akcijah leta 1988

Zap. št.	Postaja GRS	A B	Reš. akcij	Sod. helikopter	Reševalci GRS	Zdravnik	LEM	Drugi	Skupaj reševalcev	Reševalnih ur	Razmerje v %		Zaporedje po	
											klasično	kombi. h.	štev. akc.	štev. ur
1.	Bohinj – Stara Fužina	A	9	1	85	1	6	14	106	875	88,9	10,1	3	4
2.	Bovec	A	6	3	69	2	4	7	82	691				
		B	9	1	102	1	–	4	107	1047				
	SKUPAJ		15	4	171	3	4	11	189	1738	73,3	26,7	2	1
3.	Celje	A	5	2	33	2	4	8	47	312	60,0	40,0	8	8
4.	Jesenice	A	3	1	18	1	5	1	25	105				
		B	1	1	32	–	–	–	32	213				
	SKUPAJ		4	2	50	1	5	1	57	318	50,0	50,0	10	7
5.	Kamnik	A	6	4	58	4	9	7	78	318	33,3	66,7	7	6
6.	Kranj	A	7	5	90	–	12	14	116	1402	28,6	71,4	5	2
7.	Kranjska Gora	A	6	2	50	5	6	–	61	293	66,7	33,3	6	9
8.	Ljubljana–Koper	A	–	–	–	–	–	6	6	24	100	–	12	13
9.	Mojstrana	A	15	9	93	9	22	3	127	908				
		B	4	1	21	–	2	1	24	183				
	SKUPAJ		19	10	114	9	24	4	151	1091	47,4	52,6	1	3
10.	Prevalje	A	1	–	2	–	–	–	2	10	100	–	13	14
11.	Radovljica	B	1	–	9	1	–	1	11	66	100	–	14	12
12.	Rateče	A	3	–	11	1	–	–	12	44				
		B	1	–	8	–	–	–	8	32				
	SKUPAJ		4	–	19	1	–	–	20	76	100	–	11	11
13.	Tolmin	A	5	–	24	–	–	3	27	304				
		B	3	–	40	1	–	4	45	537				
	SKUPAJ		8	–	64	1	–	7	72	841	100	–	4	5
14.	Tržič	A	5	1	34	3	2	–	39	125	80,0	20,0	9	10
15.	LEM	A	1	1	–	1	3	–	4	8	–	100	15	15
	VSEGA SKUPAJ	A	72	29	567	29	73	63	732	5419	59,7	40,3		75,3
	VSEGA SKUPAJ	B	19	3	212	3	2	10	227	2078	84,2	15,8		109,4
	SKUPAJ A + B		91	32	779	32	75	73	959	7497	64,8	35,2		82,4

A = reševalne akcije
B = iskalne akcije